

Asia nro: DKIR/337/00.05.00/2024

Oikeusministeriön lausuntopyyntö naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen ja sen valmistelun rangaistavuuden selkeyttämistä, tapon syyteoikeuden vanhentumista ja lapsensurman kumoamista koskevasta HE-luonnoksesta

Oikeusministeriölle

Kirkkohallitus kiittää mahdollisuudesta lausua naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen ja sen valmistelun rangaistavuuden selkeyttämistä, tapon syyteoikeuden vanhentumista ja lapsensurman kumoamista koskevasta HE-luonnoksesta.

Kirkkohallitus korostaa jokaisen luovuttamatonta ja koskematonta ihmisarvoa ja ihmisoikeuksia. Kaikki toimenpiteet, joilla voidaan vahvistaa naisten ja tyttöjen hengen ja terveyden suojaa sekä heidän ruumiillista koskemattomuuttaan ja seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan ovat välttämättömiä toteuttaa.

Naisten ja tyttöjen sukuelinten silpominen on toimintaa, joka loukkaa ihmisoikeuksia ja aiheuttaa uhrille välitöntä henkeen ja terveyteen kohdistuvaa vaaraa sekä pitkäaikaisia psyykkisiä ja fyysisiä terveysvaikutuksia. Suomi on sitoutunut YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen, jonka mukaan lapsella on oikeus parhaaseen mahdolliseen terveydentilaan, ja Istanbulin sopimukseen, jonka hengen mukaan Suomi on sitoutunut naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen ja torjumiseen.

Kirkkohallitus kannattaa esitystä, että naisen sukuelinten silpominen ja silpomisen valmistelu säädettäisiin rangaistavaksi erillisin rikoslain säännöksiin. Kirkkohallitus korostaa, ettei naisten ja tyttöjen sukuelinten silpominen kuulu uskonnonharjoittamisen, eikä sen myötä perustuslaillisten oikeuksien piiriin missään uskonnossa.

Euroopan ihmisoikeussopimus (EIS) (SopS 63/1999) sisältää useita oikeuksia ja määräyksiä, jotka liittyvät sukuelinten vahingoittamiseen kulttuurisista ja uskonnollisista syistä. Sopimuksen 2 artikla sisältää oikeuden elämään, 3 artikla kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kiellon, 8 artikla oikeuden nauttia yksityisen- ja perhe-elämän kunnioitusta ja artikla 9 ajatuksen-, uskonnon ja omantunnonvapauden. Viimeksi mainittu oikeus sisältää vapauden vaihtaa uskontoa tai uskoa ja vapauden tunnustaa uskontoaan tai uskoaan joko yksin tai yhdessä muiden kanssa julkisesti tai yksityisesti jumalanpalveluksissa, opettamalla, hartaudenharjoituksissa ja uskonnollisin menoin. Lisäksi artiklassa säädetään, että henkilön vapaudelle tunnustaa uskontoaan tai uskoaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa yleisen turvallisuuden vuoksi, yleisen järjestyksen, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.

Joissakin yhteisöissä silpomisperinne pyritään yhdistämään uskonnolliseen toimintaan ja uskonnollisen tulkinnan sanoittamisen kautta pyritään vaikuttamaan yksilön koskemattomuuteen. Naisten ja tyttöjen silpominen ei kuitenkaan perustu minkään uskonnon opinkohtiin, keskeiseen opetukseen eikä pyhiin teksteihin. Uskonnon ei näin ollen voida katsoa vaikuttavan naisiin ja tyttöihin kohdistuvan silpomiskulttuurin, silpomisen valmistelun tai siitä johtuvan väkivallan tai henkeä ja terveyttä uhkaavien rikosten rankaisemattomuuden perusteena lainsäädännössä.

Poikien ei-lääketieteellinen ympärileikkaus perustuu joissakin tapauksissa uskontoon, mutta naisten ja tyttöjen sukuelinten silpominen ei koskaan. Tämän vuoksi nämä kaksi asiaa on erotettava toisistaan myös niiden laillisuuden ja vaikutusten arvioinnissa. Uskonnonharjoittamisen peruste ei täyty minkään WHO:n luokitteleman silpomistyyppin kohdalla.

Olemassa olevan lainsäädännön mukaisesti sukuelinten silpominen on pahoinpitelyrikoksena rangaistava rikos. Sen syyteoikeuden vanhenemisaika on kuitenkin lyhyt keskimääräisen silpomisiän huomioon ottaen. Silpomisuhka koskee Suomessa merkittävää osaa heikossa asemassa yhteiskunnassa olevia lapsia. Kirkon näkökulmasta uhan alla elävät ja jo uhriksi joutuneet tarvitsevat yhteiskunnan erityissuojelua. On tärkeää varmistaa erillisenä lainsäädäntö, joka tekee naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen rangaistavaksi ja erittelee lainsäädäntöön naisen tai tytön viemisen ulkomaille silpomista varten tai muunlaisen naisen tai tytön pakottamisen tai järjestämisen alistumaan silpomiseen.

Kirkkohallitus kannattaa esitystä kahdeksaatoista vuotta nuorempaan henkilöön kohdistuneen naisen sukuelinten silpomisen ja naisen sukuelinten silpomisen valmistelurikoksen osalta säädetään erityisestä syyteoikeuden vanhentumisajan alkamisajankohdasta. Sekä kannattaa sitä, että syyteoikeuden vanhentumista koskevia rikoslain säännöksiä muutettaisiin niin, että syyteoikeus ei vanhentuisi, jos kysymyksessä olisi täytetty tappo. Oikeus tuomita rangaistus täytetystä taposta ei myöskään vanhentuisi.

Kirkko haluaa vahvistaa naisten ja tyttöjen hengen ja terveyden suojaa sekä heidän ruumiillista koskemattomuuttaan ja seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan. Lainsäädännön tulee varmistaa, että rikosoikeudellista vanhentumista koskevat säännökset eivät aseta estettä tekijän saattamiselle vastuuseen täytetystä taposta ottaen huomioon, että rikos voi olla selvitetävissä hyvinkin pitkän ajan jälkeen.

Ennaltaehkäisyn ja ilmoitusvelvollisuuden osalta kirkko pitää tärkeänä viranomaisten koulutuksen ja tukemisen lisäämistä. Jokainen nainen tai tyttö, joka on joutunut sukuelinten silpomisen uhriksi tai on silpomisuhan alla ja vaarassa, on väkivallan uhrina liikaa.

Pekka Huokuna
kansliapäällikkö

Petri Määttä
kirkkoneuvos